

RECENZJA KSIĄŻKI TOMA STAFFORDA I MATTA WEBBA**„100 SPOSOBÓW NA ZGŁĘBIENIE TAJEMNIC UMYSŁU”**

**Tłumaczenie: Daria Kuczyńska-Szymała (wstęp, rozdz. 1-4),
Ewa Borówka (rozdz. 5-10)**

Wydawnictwo Helion, Gliwice 2006

**Piotr Zielonka
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego**

Praca Stafforda i Webba jest książką popularnonaukową, której tematyka wpisuje się w dynamicznie rozwijający się nurt nauk kognitywnych. Kognitywistyka to stosunkowo nowa dziedzina wiedzy, obejmująca badania nad umysłem, a także nad jego modelowaniem.

Książka pokazuje, w jaki sposób mózg selekcjonuje i interpretuje docierające do niego sygnały, jak działa pamięć i uwaga oraz jak przebiega postrzeganie społeczne.

Książkę podzielono na 10 części zatytułowanych: Wewnątrz mózgu, Widzenie, Uwaga, Słyszenie i mowa, Integracja, Ruch, Wnioskowanie, Całość, Pamięć, Inni ludzie. Każda część książki składa się z 10 krótkich rozdziałów, z których każdy prezentuje jeden eksperyment, obrazujący wybrane przez autorów zagadnienie. Czytelnik jest w stanie nie tylko przeczytać o pracy mózgu, ale także samodzielnie przeprowadzić doświadczenie potwierdzające opisywane zjawisko. Tak więc autorzy łączą teorię z najlepiej rozumianą praktyką.

Książka pełna jest zaskakujących faktów pokazujących funkcjonalną strukturę mózgu. Wykonując zaproponowane przez autorów doświadczenia, czytelnik nieustannie ma wrażenie, że jego wolna wola i mózg rządzą się odmiennymi prawami.

Czytelnik stopniowo odkrywa całą gamę mechanizmów, które stosowane są w czasie percepcji i transformacji bodźców. Na przykład w części dotyczącej pamięci zaprezentowano automatyczne kodowanie kontekstu, które pomaga w przypominaniu treści przyswojonych właśnie w takim kontekście. W części poświęconej wnioskowaniu pokazano trudne do objęcia intuicyjnego problemy związane z percepcją prawdopodobieństw bazowych.

Autorzy zaproponowali również eksperymenty ukazujące inklinacje poznawcze, odgrywające istotną rolę w procesie podejmowania decyzji, na przykład efekt zakotwiczenia czy efekt *status quo*. Efekt zakotwiczenia polega na tym, że podczas dokonywania szacowań zupełnie nieznanymi wielkościami ludzie opierają się na dostępnych w danej chwili, nawet przypadkowych, liczbach. Efekt *status quo* natomiast – to tendencja do pozostawiania przy aktualnym stanie rzeczy na skutek awersji do strat.

W części książki zatytułowanej „Całość” omówiono procedury łączenia w pojedynczy obiekt różnorodnych elementów poruszających się razem. Dzięki tym procedurom ludzie potrafią bez trudu dostrzec całą postać wyłącznie na podstawie wybranych elementów, które poruszają się w sposób odpowiadający rzeczywistym ruchom człowieka.

Inna część książki zatytułowana „Inni ludzie” pomaga czytelnikowi zrozumieć, dlaczego twarze są wyjątkowe. Zdolność do szybkiego i bezbłędnego rozpoznawania wyrazu twarzy wydaje się kluczową umiejętnością przekazywaną w trakcie przemian ewolucyjnych. Okazuje się, że istnieje nawet obszar mózgu wyspecjalizowany w rozpoznawaniu bodźców przypominających ludzką twarz. Jest nim określona część zakrętu wrzecionowatego graniczącego z płacami skroniowymi i potylicznymi. W tej samej części książki autorzy dali kilka praktycznych rad, jak poprawić sobie nastrój. Wyniki badań wykazały, że napinając pewne mięśnie twarzy lub obserwując inne osoby, które to robią, można wpłynąć na własny stan emocjonalny.

W książce próbowano obalić wiele mitów funkcjonujących w powszechnej świadomości, na przykład na temat skuteczności przekazów podprogowych.

Praca stanowi kopalnię odniesień literaturowych do omawianych tematów, a także adresów stron internetowych z nimi związanych. Na uwagę zasługuje również ogromna staranność redakcyjna i wzbogacenie książki aktualnymi odniesieniami do polskich źródeł.

Praca Stafforda i Webba może być wzorem znakomitej popularnej publikacji popularnonaukowej, w której autorzy z dużym rozmachem prezentują czytelnikowi całą gamę interesujących zjawisk, dbając przy tym o zachowanie zgodności z przekazem naukowym.